

Új film

Acélmagnóliák, avagy:
lányok, asszonyok, ide!

Rendezte: Herbert Ross.
Főszereplők: Shally Field,
Julia Roberts, Shirley Mac-
Laine.

Megmondom őszintén, úgy indultam moziba, hogy kel-
lene végre nézni egy olyan
filmet, amelyikben nincs
semmiféle filmes szlogen,
unalmas apellációk a vet-
közés, vetköztetés esetleges
szépségére, amelyben a fő-
szereplő nem hős, nincs
könny és nyafizás, hanem
ezek nélkül, és szépen —
bár ez, tudom, kevés egy
forgatókönyvhöz. Mégis, ez
kellene volna, egy kicsit.

Ehelyett jött az Acélmagnóliák című film, amit, a „fűtöttetés árnyékát” is félretolva, biz’ elég gyorsan elfelejthetnek. Tehetném ezt először is azért, mert a cím ugyan igencsak talányos, mégsem „fedezi” a filmet. A virág neve: magnólia, ami körülbelül egyszerű hangzik el, az esküvő előtt. A film vége felé közeledve pedig hallhatjuk: olyanok a férfiak, mint az acél. Tehát a szépség és a keménység jegyében egyszerre — gondolhatná a kedves olvasó — lesz itt valami. Nahát, valaki meg is jegyezte, hogy ezt a filmet csak a nőknek lehetne ajánlani. Mert, mi is történik?

Esküvői előkészületek a menyasszony házában, apja közben pisztollyal (riasztó) kergeti a kert fölé gyűlt madarakat. Eközben egy endkívül titokzatos és elviselhetetlenül egyetlen nő állást kap a környék leghire-

sebb szépségzsalonjában, ahol a film folyamán mind-
össze négy vendég bukkan fel. A menyasszony és édes-
anyja, egy nem tudni hová tartozó öreglány, meg még egy, aki rendkívüli intrikus-
ságával egyetlen érdekes és „fogyasztható” szereplő. Férfiak számára talán szörnyen hosszú ez az idő, ami a szépségzsalonban (nálunk női fodrász!) játszódik. Bájolás, unalmas, buta csevely szintjén futó párbeszéd, tragikus jelenetek, kidolgozatlanul, előkészítetlenül.

Lemegy az esküvő, mindenki a homály boldogságában úszik, de az új asszony-nak nem ajánlott a gyermekszülés. Ő mégis vállalja az anyjával vívott dacos párbaj után. Szülés közben veséit elveszít, de az anyja odaadja (nem kölcsön) az egyiket. Majd, mint már várható, ez tragédiához vezet, a fiatalasszony halálához. Temetés. Az anya előbb sír a temetőben, majd nevet barátnői hatására.

Hogy mégse legyen olyan „dögunalmas”, egy-két poén azért elcsattan. Bár itt újra az a helyzet állt elő, hogy egyszerűen nem tudjuk kideríteni, hogy kedves rendezőnk mi a fészkes... készítette a film elkészítésére. Készítése, mondjuk lehetett, csak épp alkotása marad olyan szinten, hogy meg a környék békái is azt hiszik, szakadék fölé kerültek.

P. Sz.

Ki tanul mongolul?

Egy csésze kumisz

Megfordult-e már valame-
lyikünk fejében, hogy mon-
golul tanuljon? Egyáltalán,
mi jut eszünkbe a szó hallatán: Mongólia? Széles arcú, mandulaszemű emberek, szemöldökig húzott prémes sapkában, amint kantáron vezetik a gomolygó párafelhőt fűvő lovat... és persze mindenütt sűvit a hideg szél (a sátorban kumiszot kortyolgatnak).

E közhelyek éppolyan tájékozatlanságot pótolnak, mint amilyenről pár éve egy francia középiskolás is tanúbizonyságot tett. Amikor megkérdezték tőle, mit tud Magyarországról, így válaszolt: talán Ausztriához tartozik... nem?

Az Axon (Szabadidő) Gmk.-ban mégis úgy gondolták, megpróbálkoznak az ötlettel: a nagy világnyelvek mellett törököt, mongolt és szerbhorvátot is oktatnának.

Munkatársuk, Csallner Éva érdeklődésünkre arról beszélt, hogy az „egzotikusnak” nevezhető török és mongol nyelveket azért vetették föl a kínálati listára, mert tanárokkal már rendelkeznek e különleges nyelvek oktatására is. Törökre tavaly elég sokan jelentkeztek, de nagyon eltérő volt a tudásszintjük, ezért egyenként tanultak. (Bizonyára akadtak köztük, akik nyelvtudásukat a virágzó bevásárlóturizmusban kamatoztatták azóta.)

Mongol nyelvtant egy török-mongol szakos fiatal ember tanítaná. A mongol élő beszéd titkait a szép nevű Alima — egy Szegeden tanuló egyetemista hölgy — tárná föl a jelentkezőknek. Ha jönnének...

Ny. P.

„Hallgass a szívedre,
és persze a testedre!”

— mondja a táncművész, Yorma Outinen

Yorma Outinen: jelenség. Megpróbálom leírni. Képzelnék egy 30—40 közötti, megnyerő arcú, magas férfit, tetőtől talpig feketében. Fekete a félcipő, a zokni, a nadrág, a pulóver, a malaclopó szerű köpeny, a homlokra kötött kendő. Minden arcizma és minden porckája játszik beszéd közben. Széles gesztusokkal magyaráz, röpköd a köpeny a teste körül, mint valami varázslólepel, erőteljesen artikulál, mint beszédórán a színinövendékek. (Milyen kellemes érzés: ha egy finn rokon szól hozzád angolul, mindjárt érted majd' minden szavát — bezzeg, ha egy született albion...) Az északiakról lappangó hiedelmeink élő cáfolata: dinamikus, intenzív, szenvedélyes ember benyomását kelti, kitárulkozó, érzelmeit percig sem leplező, megnyerően őszinte alkat.

Vagy mégsem?

A bizonytalanság persze természetesen: egyetlen beszélgetésnyi idő mégsem lehet elég a másik „föltérképezésére”.

A ráismerés élménye

Yorma Outinen: finn koreográfus, az európai avantgárd táncművészet jeles alakja.

Ladányi Andrea magyar balettművész. Két éve dolgoznak együtt Helsinkiben, a városi színházban. Úgy nyolc évvel ezelőtt, amikor a művésznő Markó Iván győri együttesének első szolótáncosa volt, megnézték Pesten egy finn vendégelőadást, a Kalevalát. Meglátta Yormát. A többi — mint a mesében. Andrea tudta, ezzel az emberrel kell dolgoznia a balettszínpadon.

Kisvártatva elindult, hogy rátaláljon az útjára; túl az Operencián, Kanadában élt és dolgozott négy esztendőig, s Yorma fotója mindig ott függött a szobája falán. Egyszer elküldte Helsinkibe az életrajzát. Eltelt vagy két újabb év, táviratot kapott, szükség van rá. Most, hogy hamarosan újszínház-épületbe költözik Yorma társulata, s a mester ösztöl a finn nemzeti opera balettagozatja lesz, Andrea is újra választ majd saját utat: a magussal tart, vagy...

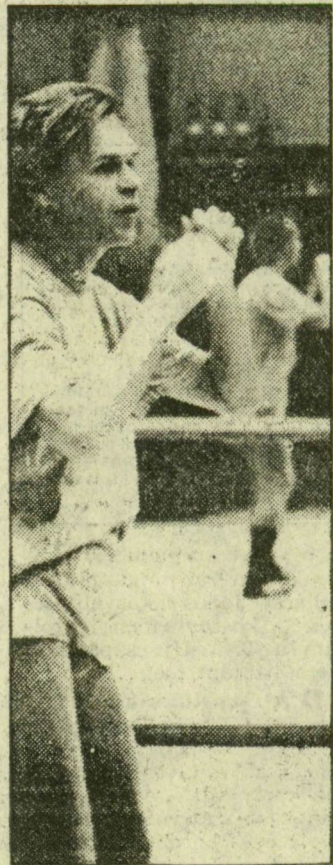
Ladányi Andrea közvetítésével hívta meg Imre Zoltán balettagozató-koreográfus Yormát Szegedre. A balettagozat elkészítő feladatot vállalt: egy hét áll rendelkezésre (mindössze ennyit tölthet itt a finn művész), hogy a sajátos alkotói módszerrel, itt és most születő táncművet létrehozzák. Bemutató — Imre Zoltán készülő új műve-
tel a Varázsdobozal együtt

— tavasszal. A premier előtt két héttel Yorma amerikai munkatársa jön majd elvégezni az elvégzendőket, amúgy most videóra veszik a próba- és alkotófolyamatokat, ez szolgál majd egyetlen támpontként a betanulásra. A szeptemberi táncosok — bármi meglepő — ropant módon élvezik a helyzetet, az emberi és művészi találkozás élményét, s magától értetődő természetességgel, keményen dolgoznak a számukra pedig eddig ismeretlen alkotói stílus követelményei szerint.

„A belső történések érdekelnek”

Yorma Outinen lendületes kézmozdulatokkal, kacskaringós kérdő hangsúly-
lyal, az elképedés mimikájával kíséri szavait: beszél-ni egy táncról? O még a programfüzetbe sem írja le miről szól az új balett! Beszéljen a test, az előadó-művészeké, én pedig meg fogom érteni a nézőtérnek mindazt, ami kifejezetten nekem szól ebből a testbeszédből, mondja, és szélesen mosolyog enyhe kinomonná, persze, az újságba szavak kellene...

Hát tessék: mostanában az örök téma, férfi és nő viszonya foglalkoztatja, a színpadon persze semmi konvencionális, történet(szerű) nem jelenik meg, a belső történések és azok variációi az érdekesek, és már csak azért sem lehet beszélni arról, mit látunk majd, mert improvizál és improvizál... Utálja is-

Egyébiránt az esztétizálást, a gondolati sémák használatát, az ideologizálást éppen úgy nem állhatja, mint az önismétlést, Carrohtól, Párizstól is búcsút vett abban a pillanatban, amikor rájött, hogy mi az, amit a mester biztosan kiválaszt a táncosok improvizációjából... Pedig nagyon sokat jelentett számára Carrolin és Párizs: megnyitotta a világ. Hiszen kisvárosban nőtt fel, Helsinki operaházában táncolt kezdetben, klasszikus balettekben. Nagyon tiszteltem a tradíciót, mondja komolyan bólogatva, de hát még kellett lepnem hazám fiait, úgy látszik, ez volt a küldetése.

Ne öld meg a művészetet!

Elborzadt képet vág, a mélyeséges fölháborodás fejjé hangján közvetíti honfitársai reakcióját otthoni első bemutatóra: ez nem balett, hangzott fővárosszerte, ez valami más, ez — színház! Hosszú évekig tartott, amíg „bevették”, mostanában viszont minden előadásuk telt házas; egyébiránt sosem foglalkoztatta, elegendenek-e vajon, vagy sem; neki pont elég, ha egyetlen ember akad, akit megváltoztat az előadás...

Fölszabadította a táncosokat — szól közbe Ladányi Andrea. Elsősorban a férfítáncost, aki a klasszikus balettből borzasztó halványan kényeskedő nőpartnerrel. A modern balettvilágban is unikum, amit Yorma csinál: egyórás önálló estjei vannak, óriási a sikere.

Hallgass a szívedre — és persze: „listen to your body” — mondja Yorma az ifjú táncosoknak. Ha az eszeddel, az intellektussal közelítesz hozzá, megölöd a művészetet — szür egy erőteljeset a képzeletbeli törrel, hussan a fekete köpeny; a legjobb színpadi Rómeók küldik ilyen fájdalmasan a halálba Tybaltjaikat.

Sulyok Erzsébet

Jászai unokahúga

A múlt engem mindig nagyon szelkelt, az emlékezés pedig izgalomba kerget.

Nagyaném révén ismerem. Együtt végezték a tanítóképzőt, Győrben. Már több mint 70 éve kaptak diplomát. Látni csak egyszer láttam őt, az ötvenedik évfordulón. Akkor még vagy harmincan összejöttek, alig akadt hiányzó.

Magas, szép szál, ősz asszony tartott beszédet. Meleg hangon, méltósággal emlékezett. „Ő a Jászai Ilus néni” — súgta a fülembe nagyanyám. Később ugyanő átvezette a 70 éves diáktársaságot az ebédlőbe. Ott volt a húga is, Joli néni, ki két évvel alattuk járt, s ki azóta 78 évesen színésznőnek szegődött. A családban ma is ő az egyetlen, ki folytatta az egykori nagy tragika, Jászai Mari hagyományát.

Különös, de ez a két idős hölgy valahogy megmaradt az emlékezetemben. Persze, Joli néni, hogy filmsztár lett, fölkapta a sajtó. Ilus néni nagyaném adott hírt rendszeresen, hisz azóta is levelezésben állnak; sokszor én is olvashattam a lendületes, világos rajzú betűket.

*

Ilus néni Pesten, a lányánál él. Pécstől költözött oda, ahol két éve még gyakorolta hivatását. Az egyetlenem közel-keleti hallgatókat tanított, magyarul.

Nem minden érdek nélkül, ám őszinte szívvel, érdeklődéssel telefonáltam neki. S bizony, némi izgalommal.

A nevemről nem ismer meg, de amit megmondom, ki unokája volnék, kedvesen köszönt.

— Igazán bemutatják Szegeden ezt a darabot? Nem is tudtam róla. Láttam már itt, Pesten, Csernus Mariann játszót, és nagyon szép előadás volt. Ott ki fogja játszani?

— Hogyze Zsuzsa, egy itteni színésznő.

— Jaj, nagyon szívesen elmennék. Csak én már nehezen utazom. Tudod, fiam, talány volt egy balesetem, eltörtém a kezem. Rendbe jöttem, de nekem már nem szabad még egyszer elesnem. Nagyon szívesen megjelennék. Majd megkérem valamelyik unokámat, talán le tud vinni kocsival.

— Tudod, fiam, én nagyon sokat voltam együtt Mari néniéknél. Amikor Pesten voltam diák, minden vasárnapot nála töltöttem. Azon a téren lakott, amit ma Jászai Mari térnek neveznek. Megállj csak, mi is volt akkor a neve? Hát, már nem emlékszem! Itt, a Szilágyi Erzsébet fasorban, ahol most lakunk, szemben van a János Kórház, ott halt meg. Mindennap el-sétálok előtte, és már benn is voltam. A gyerekeimmel minden héten kimegyünk a sírjához, a Kerepesi temetőbe.

— Idén lesz 75 éve, hogy meghalt.

— 1926-ban, 76 évesen. Az utolsó években főleg szavalni járt; igen szuggesztív versmondó volt. Volt estje a Zeneakadémián is. Nagyon szépen mondta például Kis József költeményeit. De huszonötben még játszott is a Nemzetiben. Egész élete ehhez a színházhoz kötődött. A síremléke is a Nemzeti Színház kőveiből épült.

— Úgy hallottam, szigorú asszony volt.

— Mindenkit tanított! Amikor gyerekek voltunk, az utolsó idejében néha együtt töltöttük a nyarat Rábátamásiban. Már ha ő nem volt külföldön. Édesapám ebben a faluban volt kántortanító, az ő testvére volt Mari néni. Szóval, mondám, minden gyereknek tanulni kellett, németül és angolul tanított bennünket. Nyáron most is lemegyünk Tamásiba, ott a legjobb minékünk. Széchenyi István volt előtte a legnagyobb magyar ember, minden évben elment a sírjához Nagycenkre; ez volóságos zárandókat volt.

— Vallásos volt?

— Nem, nem volt vallásos. Az ő vallása a természetéből következő vallás volt, nem volt hasonlítható semmi máséhoz. Egyedülálló volt.

*

Aztán megegyeztünk, hogy visszahívom. Ő kocsit próbál szerezni, én meg jegyet az előadásra. Közben felveti, hogy esetleg levelet írja a bemutatóra. S talán jönni is tud. Lehet, hogy újra találkozunk. Ha majd mások is látják e büszke, fehér hajú, szép öregasszonyt, tán megsejtenek valamit abból a fenségből is, mely szeretett nénje, Jászai Mari művésznő ránk maradt képeiről sugárzik.

Márok Tamás